

Κείμενο 1

Ο ρόλος της οικογένειας στην αποδυνάμωση των αρνητικών στερεοτύπων

Το κείμενο της Δωροθέας Πέρπερα, Εκπαιδευτικού, έχει δημοσιευτεί στη στήλη Επιστολές της καθημερινής εφημερίδας της Μαγνησίας «Ταχυδρόμος» στις 11.6. 2018.

Τα στερεότυπα είναι μέρος της καθημερινότητάς μας κι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν τις αντιλήψεις που σχηματίζουμε για τους άλλους. Ακούμε και λέμε συχνά: «οι Άγγλοι είναι ψυχροί», «οι γυναίκες είναι φοβητσιάρες», «οι Γάλλοι είναι πολιτισμένοι», «οι άντρες έχουν μηχανικές ικανότητες», «τα άτομα με αναπηρίες δυσκολεύονται να εκπαιδευτούν και να εργαστούν», «τα Μαθηματικά είναι για τα αγόρια» «οι Πακιστανοί είναι επικίνδυνοι», «οι ηλικιωμένοι έχουν “λήξει”», «το να έχεις παραπάνω κιλά είναι κακό», «οι άνθρωποι των πόλεων είναι εξυπνότεροι από αυτούς της επαρχίας», «οι Έλληνες είναι φιλόξενος λαός», «οι Σκωτσέζοι είναι τσιγκούνηδες» κλπ. [...]

Όταν αναφερόμαστε σε στερεότυπα μιλάμε για απλουστευμένες, άκαμπτες αντιλήψεις, συνοδευόμενες από χαρακτηριστικά γνωρίσματα ή συμπεριφορές, που αποδίδονται σε ένα άτομο, μια ομάδα ατόμων ή ακόμα και στον ίδιο μας τον εαυτό. Είναι γενικεύσεις που τις χρησιμοποιούμε συνήθως από γενιά σε γενιά χωρίς να λαμβάνουμε υπ' όψη μας τις πραγματικές διαφορές, χωρίς να έχουμε αναμφισβήτητη απόδειξη για αυτή την κατηγοριοποίηση. Αυτό συμβαίνει γιατί έχουμε την τάση να ταξινομούμε τους ανθρώπους σε ομάδες με βάση ορισμένα χαρακτηριστικά, όπως είναι το φύλο, η ηλικία, η φυλή, οι πεποιθήσεις, η θρησκεία, η πολιτική ένταξη, η καταγωγή, το επάγγελμα, οι προτιμήσεις κ.λπ. Η κατηγοριοποίηση βοηθά τους ανθρώπους να αντιληφθούν γρήγορα και εύκολα τα θέματα που τους απασχολούν. Ο απλουστευτικός τους χαρακτήρας τα καθιστά ευλογοφανή και άρα εύκολα στην πρόσληψή τους από τους ανθρώπους, ιδίως νεαρής και παιδικής ηλικίας, που έχουν την ανάγκη να λάβουν γρήγορες απαντήσεις σε πλήθος ερωτημάτων. Αυτές οι στερεοτυπικές μορφές αναπαράγονται από τις τέχνες, από τους κώδικες επικοινωνίας μας και τις πολιτικές μας δραστηριότητες.

Τα στερεότυπα μπορεί να έχουν θετική ή αρνητική χροιά. Ωστόσο, οι κοινωνικές τους συνέπειες είναι μεγάλες και οδηγούν σε προκαταλήψεις και σε κοινωνικές αδικίες. Πολλές παρεξηγήσεις, πολλές διαμάχες και πολύς φόβος έχει μπει ανάμεσά μας εξαιτίας

τους. Τα στερεότυπα, λοιπόν, δυσκολεύουν τη συμβίωσή μας με τους υπόλοιπους ανθρώπους. [...]

Οφείλουμε όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι η υιοθέτηση και διαιώνιση στερεότυπων αντιλήψεων χαρακτηρίζει άτομα με στενούς ορίζοντες. Το ερώτημα είναι πώς θα μπορέσουμε ως γονείς και κηδεμόνες να αποδυναμώσουμε τα αρνητικά στερεότυπα;

Η οικογένεια που παίζει καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία απόψεων και στάσεων των νέων, είναι αλήθεια, δεν μπορεί να καταργήσει τις στερεότυπες αντιλήψεις. Μπορεί, όμως, να διαμορφώσει τη συνείδηση εκείνων που θα τις αρνηθούν καλλιεργώντας την αγάπη για τον συνάνθρωπο, τη συλλογική δράση και το σεβασμό προς το διαφορετικό, μεταδίδοντας αξίες και ήθος με το προσωπικό της παράδειγμα και φυσικά διατηρώντας συνεχώς το διάλογο με τους νέους. [...]

Κείμενο 2

Φυλάκιο Βήτα Δύο

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα του Στρατή Μυριβήλη «Φυλάκιο Βήτα Δύο», που βρίσκεται στο βιβλίο του «Το βυσσινί βιβλίο», 1996, Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας, σ.σ. 9-35.

Είμασταν νέοι τότες, σαν άρχισε ο πόλεμος. Πολύ νέοι. Μόλις είχαμε τελειώσει το Γυμνάσιο και κάναμε το πρώτο μας έτος στο Πανεπιστήμιο. Πήγαμε και γραφτήκαμε εθελοντές όλη η παρέα μου. Δεκαοχτώ ως είκοσι – εικοσιδύο χρονώ αγόρια. Ο Τούρκος κρατούσε ακόμα σκλαβωμένα τα νησιά μας στο Αιγαίο και μας φλόγιζε ο πόθος να χτυπηθούμε μαζί του. Μόλις προφτάσαμε να γυμναστούμε δεκαπέντε μέρες και γυρέψαμε να μας στείλουν στη μάχη. Πολεμήσαμε πλάι στους έφεδρους της ελεύτερης Ελλάδας σαν τρελοί. Κυνηγήσαμε τους Τούρκους, τους διώξαμε από τη Μακεδονία. Ο στρατός τους διαλύθηκε μέσα στην Αλβανία. Σύμμαχοί μας ήταν οι Σέρβοι και οι Βούλγαροι. Με τους πρώτους τα πήγαμε καλά. Σταματήσαμε στη Φλώρινα όταν ανταμωθήκαμε με το Σέρβικο ιππικό. Οι Βούλγαροι, μπαμπέσηδες όπως πάντα, μας βάρεσαν πίσωπλάτα. Τους χτυπήσαμε κι αυτούς, τους κυνηγήσαμε ως μέσα στη Βουλγαρία. Κατόπι σταματήσαμε να συνέρθουμε. Πολύ κακοπάθαμε από τον παραδαρμό του πολέμου, όμως κανένας δε βαρυγκόμησε κι ας χάσαμε, σε τρεις μέρες μονάχα που βάσταξε η μάχη του Κιλκίς, εφτά χιλιάδες παλικάρια ώσπου να ξετοπίσουμε τους Βουλγάρους. Το τραγούδι μας έλεγε γι' αυτούς: «ο άπιστος, ο δόλιος ο σύμμαχος». Σαν κατάκατσε ο αγώνας, η ενωμοτία μου βρέθηκε να φρουρεί ένα

γεφύρι πάνω από την Έδεσσα. Χειμώνας ήταν, όλα, βράχοι, δέντρα, κουκουλωμένα από το χιόνι. Κρυώναμε πολύ με τη μισή κουβέρτα. Όσοι από τη συντροφιά μας είχαν σκοτωθεί ή σακατέφτηκαν, αντικατεστάθηκαν από παλιούς στρατιώτες. Όμως και πάλι οι περισσότεροι είμασταν εθελοντές στη φρούρηση του γεφυριού. Ο Βλαντής, ο φοιτητής της Θεολογίας, που έψελνε με θαυμάσια φωνή βαθύφωνου τα ωραία βυζαντινά τροπάρια, ο Σκουρλέττης της Φιλολογίας, μαλλιάρος¹ ψυχαριστής² έτοιμος για καβγά με το γλωσσικό, ο Τράκας, ο Βένιος, τόσοι άλλοι από την παλιά φρουρά. Τώρα πια μας λογάριαζαν και οι έφεδροι. Μας είδανε στη μάχη και δε μας έλεγαν πια κοροϊδευτικά «τα Γιαννάκια» που δεν είχαμε ακόμη μουστάκι για στρίψιμο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων, τα βασικά χαρακτηριστικά των στερεοτύπων, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 να βρεις δύο από τους τρόπους με τους οποίους η συγγραφέας οργανώνει τον λόγο της. Αφού τους εντοπίσεις (μονάδες 6), να εξηγήσεις με συντομία πώς ο καθένας εξυπηρετεί το θέμα που παρουσιάζεται στο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μία μόνο από τις τρεις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. Με τη φράση «οι Άγγλοι είναι ψυχροί» (1^η παράγραφος), η συγγραφέας εννοεί ότι:
α) είναι αγενείς

¹ Αυτόν τον χαρακτηρισμό τον απέδιδαν στους υποστηρικτές της δημοτικής γλώσσας.

² Υποστηρικτής του Γιάννη Ψυχάρη, θερμού δημοτικιστή.

- β) ασκούν αυστηρή κριτική
γ) είναι απροσπέλαστοι
2. Η πρόταση «οι ηλικιωμένοι έχουν “λήξει”» (1^η παράγραφος) περικλείεται σε εισαγωγικά διότι συνιστά:
- α) πληροφορία
β) ξένο σχόλιο
γ) σχόλιο του συγγραφέα
3. Η λέξη «ευλογοφανή» (2^η παράγραφος) μέσα στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη φράση:
- α) φαινομενικά λογικά
β) πραγματικά λογικά
γ) φαινομενικά ακριβή
4. Στην περίοδο λόγου «Αυτές οι στερεοτυπικές μορφές αναπαράγονται από τις τέχνες, από τους κώδικες επικοινωνίας μας και τις πολιτικές μας δραστηριότητες.» (2^η παράγραφος) το ύφος λόγου μπορεί να χαρακτηριστεί ως:
- α) σοβαρό
β) χιουμοριστικό
γ) ειρωνικό
5. Η λέξη «συνεχώς» (5^η παράγραφος) μέσα στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:
- α) ακροθιγώς
β) εκτενώς
γ) αδιάλειπτα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με σχετικές κειμενικές ενδείξεις να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις την ψυχολογία, τις σκέψεις και τα συναισθήματα του αφηγητή στο Κείμενο 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15